

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quarto Decretalium : In Quo De Sponsalibus, Et Matrimoniis, & quae eis annexa sunt, agitur, eadémque plenè, & theoricè explanatur, & declarantur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1678

Titulus. I. De Sponsalibus, & matrimoniis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98293](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98293)

INDEX GENERALIS SYNOPTICUS, ET METHODICUS

RERUM, ET QUÆSTIONUM, QUÆ IN TITULIS LIBRI IV. DECRETALIUM CONTINENTUR.

TITVLVS I.

DE SPONSALIBUS, ET Matrimoniiis.

SECTIO I. De Sponsalibus de futuro.

Sponsalia accipiuntur tripliciter. 1. Minus proprie pro arrha, & muneribus, quæ à sponso spondantur. 2. Pro matrimonio rato, & nondum consummato: & hæc dicuntur sponsalia de presenti. 3. Magis proprie pro futura matrimonii promissione, quæ dicuntur sponsalia de futuro, n. 1.

§. I. Quid sint sponsalia, & qua formâ, seu modo contrahantur?

ASSERTIO I. Sponsalia sunt futurarum nuptiarum mentio, & repromissio, quæ promissio non debet esse merè interna, sed per verba externa, vel aliud signum manifestativum consensûs interni debet esse expressa. n. 2. Requiritur autem promissio non simplex, sed mutua, seu reciproca utriusque partis contrahentis. n. 3. Et plenè deliberata, qualis deliberatio requiritur ad votum. n. 4. Nec debet esse ficta, sed vera, & seria promissio. n. eod. Cùm sponsalia sint promissio futuri matrimonij, sequitur, quòd concubitus cum alieno sponso, vel sponsa non sit adulterium. n. 5. Non tamen absolutè necessarium est, ut sponsalia præcedant matrimonium. n. 6. Aff. 2. Per quæ verba, aut signa contrahantur sponsalia? n. 7. Si verba, quibus promittitur matrimonium, sint dubia, ea secundum commune verborum sensum sunt intelligenda. n. 8. Interdum signa supplent in sponsalibus verborum vices. n. eod.

§. II. Quinam sint habiles, vel inhabiles ad sponsalia contrahenda, vel matrimonium?

ASSERTIO I. Generatim loquendo, ab illis solis possunt contrahi sponsalia, inter quos aliquando consistere potest licitè, & validè matrimonium. n. 9. Aff. 2. in specie sponsalia, & matrimonia à furiosis, & amentibus, sive etiam cum illis contracta non valent. c. Dilectus 24. h. t. ob defectum pleni, & deliberati consensûs, nisi furiosi lucida intervalla habeant. Similiter neque ab ebriis. n. 10. Aff. 3. Surdus tantum, vel mutus tantum, imò etiam surdus simul, & mutus possunt contrahere sponsalia, vel matrimonium, quia quicumque non prohibetur, admittitur. c. Cum apud. 23. h. t. Quòd si simul sit surdus, mutus, & cæcus, moraliter loquendo, & ordinariè non potest contrahere sponsalia, vel matrimonium. n. 11. Quo sensu Edictum de matrimonio contrahendo sit prohibitorium, vel permissorium? n. eod. Matrimonium contrahitur per legitimum viri, & mulieris consensum, verba autem exprimentia consensum de præ-

Tomus I.

senti sunt necessaria, quantum ad Ecclesiam, c. Tue 25. h. t. n. 12. declaratur n. 13. & 14.

§. III. Quomodo, & quando obligent sponsalia, & an etiam obligent, si gravi metu sint extorta?

ASSERTIO I. Sponsalia etiam clam, & sine testibus contracta obligant ex iustitia sub culpa lethali ad matrimonium contrahendum. n. 15. Aff. 2. Sponsalia obligant ad matrimonium contrahendum, tempore à contrahentibus præfixo: si autem nullum certum tempus sit constitutum, tenetur quisque contrahere, si alter petat, quamprimum commodè potest. n. 16. Aff. 3. qui sine legitima causa recusat implere sponsalium fidem, is potest post monitionem, per censuras cogi ad contrahendum matrimonium, sive sponsalia fuerint jurata, sive non, nisi gravia mala, & scandala inde timeantur. c. Ex litteris 10. h. t. num. 17. & 18. Aliquando tamen, qui cum iuramento promittit contrahere matrimonium cum aliqua, moneri potius debet, quàm compelli ad contrahendum. c. Requisivit. 17. h. t. num. 19. & 20. Aff. 4. Probabilius est, sponsalia de futuro, etiam per gravem metum injustè incussum contracta, esse valida, donec per Judicis sententiam rescindantur. n. 21.

§. IV. An sponsalium contractui adijci possit pœna, vel arrha?

ASSERTIO I. Pœna propriè dicta, quæ consistit in patrimonio diminuendo solvenda per eum, qui frangit fidem, adjecta sponsalibus est utroque jure irrita, Civilis, & Canonico, c. Gemma 19. h. t. n. 22. etiam si pœna sit promissa à parentibus, vel consanguineis. Pœna autem inter omnino extantes ipsis sponsis valida est: neque talis pœna iuramento firmari potest. n. 23. Item irrita est adjectio pœnæ, sive quis ex justa causa à sponsalibus resiliat, sive injustè, quamvis etiam probabile sit, quòd debeat pœna sponsalibus adjecta, si quis injustè ab illis resiliat. cit. n. 23. Promissa verò pœna improprie dicta, quæ consistit in lucro amittendo, apposita ab ipsis contrahentibus irrita est, non item si apposita sit ab alijs. n. 24. Aff. 2. Non tantum Jure Civili, sed etiam Canonico intervenire possunt arrhæ in sponsalibus. n. 25. & cur sponsalibus, adijci possint arrhæ, non autem pœnæ? n. eod.

§. V. Utrum sponsalia clandestina jure novo sint irrita, & quomodo transeant in matrimonium?

ASSERTIO I. Non est necessarium etiam post Concil. Trid. ut sponsalia de futuro coram parochis, & testibus contrahantur, sed etiam clam contracta sunt valida, imò & licita, per se loquendo. n. 26. Aff. 2. de jure antiquo Canonico, sponsalia de futuro per secretam copulam carnalem transeunt in matrimonium.

Cc

nium,

nium, *c. Is qui 30. & c. Veniens. 15. h. t.* ubi habetur, quod sponsalia de futuro cum una contrahens, & postea cum alia de presenti, debet manere cum secunda, nisi cum prima rem habuerit, vel cum secunda ex gravi metu contraxerit, *n. 27.* Idque procedit etiam nunc in locis, in quibus decretum Concilij Trident. *Sess. 24. de ref. matr.* non est receptum; ubi verò est receptum, & promulgatum quoad matrimonia clandestina, non habent locum præsumpta matrimonia. *n. 28.* Quod si post sponsalia de futuro non sequatur copula, sed solum nuptus, seu conatus ad illam, non est matrimonium præsumptum, *c. ult. h. t. n. 29.* Solvitur objectio *n. 30.*

§. VI. De impedimento publicæ honestatis proveniente ex sponsalibus de futuro.

Quær. 1. Quid sit impedimentum publicæ honestatis? Resp. est quædam quasi affinitas, seu propinquitas jure Ecclesiastico introducta, proveniens ex sponsalibus de futuro, ob publicam honestatem morum, *cit. n. 30.* Quær. 2. An sponsalia à pubere contracta cum puella minore septennio pariant publicæ honestatis justitiam? Resp. si major septennio cum puella proxima septennio, in qua malitia supplet ætatem, contrahat sponsalia de futuro, oritur justitia publicæ honestatis. *c. Juvenis. 3. h. t.* maxime si carnalem copulam attentarunt, *n. 31. & 32.* Quær. 3. An impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus invalidis? Resp. hoc impedimentum jure antiquo Canonico, oritur ex sponsalibus contractis inter consanguineos, quamvis nulla sint, seu invalida, etiam si intervenerit juramentum, *c. Ad audientiam. 4. h. t. n. 33.* Extenditur autem hoc impedimentum usque ad quartum gradum inclusivè, *c. Sponsam. 8. h. t. n. 34.* Quær. 4. Utrum ex sponsalibus puris, & certis, et si invalidis, & an ex incertis, & conditionalibus inducatur impedimentum publicæ honestatis, ac justitiæ? Resp. impedimentum hoc oritur ex sponsalibus puris, & certis, licet illa sponsalia sint nulla, non tamen ex defectu consensûs, sed ex alio capite, v. g. consanguinitatis, affinitatis, vel Religiosæ professionis, *c. Un. h. t. in 6. n. 35. & 36.* Item per posteriora sponsalia inita cum persona consanguinea prioris sponsi, aut sponsæ non oritur impedimentum publicæ honestatis dirimens priora sponsalia de futuro. *n. 37.* Ex sponsalibus contractis cum aliqua sub conditione de futuro non oritur impedimentum publicæ honestatis ante impleram conditionem, *n. 38.* Verum hodie post Concil. Trident. *Sess. 24. c. 3. de reform. matr.* oritur hoc impedimentum tantum ex sponsalibus de futuro validis: neque sponsalia etiam valida excedunt primum gradum consanguinitatis, tam in linea recta, quam transversa, *num. 39.*

SECTIO II. De dissolutione sponsalium.

§. I. Quas ob causas dissolvi possint sponsalia de futuro?

Quær. 1. An sponsalia de futuro mutuo consensu contrahentium dissolvi possint? Resp. sponsalia puberum etiam legitime contracta possunt per mutuum sponforum dissensum dirimi. Idque extenditur etiam ad sponsalia juramento confirmata. *n. 40.* Requiritur tamen, ut sponsi simul mutuo consensu liberè, & non coactè sponsalia contracta dissolvant. *n. 41.* Quod si ij, qui sponsalia contraxerunt, purè,

& sine conditione, fide hinc inde dati, sint matrimonium contrahere, admonendi, datam fidem servant, non autem cogendi, ne deterius aliquid contingat, nec lam quis ducat, quam odio habet, *c. 2. h. t. n. 43.* Quær. 2. An sponsalia de futuro, etiam si priora, dissolvantur per secunda sponsalia cum alia de presenti, non autem per secunda de futuro? Resp. sponsalia de futuro dissolvuntur, elapso tempore contrahendum matrimonium, præfixo, *c. h. t. n. 44. & 45.* Duobus autem modis potest adijci sponsalibus ad contrahendum matrimonium: vel ad restringendam, seu finiendam conditionem, ita ut nisi intra id tempus contrahatur, resiliat liceat. Vel ad liberè exequendam obligationem, nimirum tunc executioni mandari debeant, prout *n. 46.* Quær. 3. An dissolvantur sponsalia propter discessum, vel absentiam sponsi? Resp. sponsus discedat in partes remotas, sine loca, liberum est sponsæ alteri nubere, si tamen steterit, quominus matrimonium consummaretur, nientia ei imponenda est, *c. De illis. 4. h. t. n. 47.* Idque declaratur, *n. 48.* Si sponsus ab illa necessarium, expectandus est, donec justum mentum cesset: si verò ob justam causam iam absit, secundum Jus Civile expectandi biennium, si intra Provinciam; per triennium si extra Provinciam versetur, *cit. n. 48.* Quæ sunt correctæ per Jus Canonicum, *n. 49.*

§. II. An, & quâ ratione dissolvantur sponsalia de futuro per ingressum Religionis, &ceptionem Sacri Ordinis?

ASSERTIO I. Sponsalia de futuro sum Religiosis approbate dissolvuntur professione, *n. 50.* Dubitatur autem 1. An sum Novitiatus, etiam si professio non habuerit, dissolvant sponsalia? Resp. pars remanens liberatur ab obligatione sponsalium, ita ut alio matrimonium contrahere. At verò est, quod is, qui Religionem ingressus est, egrediatur, cogi potest, ut fidem sponsalium pleat, si sponsus, vel sponsa remanens voluerit, nec interim alia sponsalia inita. Dubitatur 2. An per votum ingressionis, ac profectendi dissolvantur sponsalia prius inita, etiam jurata? Resp. dissoluta sponsalia potest Religionem ingredi, si contracto matrimonio. *n. 51.* Excipi debet, si necessitas cogeret ad prius contrahendum, quia sponsa aliàs gravem infamiam incurreret, *n. eod.* Is verò, qui juravit matrimonium cum aliqua, si vult ingredi Religionem, prius contrahat cum illa, ut servet juramentum, postea ante copulam carnalem Religionem ingrediatur, *c. Commissum. 16. h. t. n. 52.* Idque declaratur, *n. 53.* Dubitatur 3. An si quis non solus cum Virgine contraxit, sed etiam sub specie eam corripit, possit ante contractum, vel contractum matrimonium, Religionem ingredi, non potest, sed tenetur eam ducere. Sed

votū Religionis à sponso emissum ante sponsalia, is sponsam corrumpit, promittendo ei matrimonium, teneturne eam ducere, non obstante voto? Aliqui affirmant: sed contraria sententia non teneri illam ducere est communis, & in praxi recepta, n. 54. Aff. 2. Sponsalia de futuro prius contracta dissolvuntur etiam per susceptionem Ordinis sacri, seu majoris, non autem per susceptionem Ordinum minorum. Item probabilius est per votum sacrum Ordinem suscipiendi non dirimi sponsalia prius contracta, nec illis astrictum posse licite promoveri ad Ordines sacros, n. 55.

§. III. Utrum priora sponsalia de futuro solvantur per posteriora juramento firmata, vel per matrimonium cum alia contractum? Et an etiam per subsequenter fornicationem sponsi, vel sponsæ?

ASSERTIO I. Per sponsalia posteriora non solvantur priora, etiam juramento firmata, quia secunda sunt invalida: sponsalia tamen inita cum prima sunt soluta, quia illa potest recedere, si velit, n. 56. An si cum posteriore sponsa ignara priorum sponsalium carnalis copula sit subsecuta, dissolvantur priora sponsalia? n. 57. Aff. 2. Sponsalia de futuro etiam jurata, solvantur per sponsalia de præfenti, si per matrimonium subsequens etiam non consummatum, valide, etsi illicite contractum cum alia, si per matrimonium sit appositum, si non, c. Si inter. 3. l. 1. n. 58. Est autem probabilius hoc casu sponsalia per matrimonium subsequens cum alia contractū omnino extinguere, & non tantum suspendi, n. 59. Aff. 3. Solvantur sponsalia etiam jurata per sequentem fornicationem si per sponsi, si per sponsæ, ita ut innocens habeat jus ea rescindendi, non autem nocens: quod etiam obtinet in fornicatione spirituali, si alteruter sponsus in hæresim incidat, n. 60. Quibus casibus sponsus possit, post fornicationem subsequentem, resilire à sponsalibus de futuro prius contractis, non autem sponsa, n. 61. & 62.

§. IV. An, & quâ ratione præterea dissolvantur sponsalia, ob supervenientem notabilem mutationem, ex parte sponsi, vel sponsæ?

ASSERTIO I. Solvantur præterea sponsalia propter quamlibet causam, vel notabilem mutationem supervenientem post ea contracta, etiam si sponsalia sint jurata, n. 63. Aff. 2. Quænam in specie sint huiusmodi mutationes notabiles, ob quas à sponsalibus recedere licet? n. 64. Non solum autem ob notabiles mutationes possunt rescindi sponsalia, si post illa, sed etiam si ante illa inita extiterint, sed ab altero contrahentium fuerint probabiliter ignorata, nam ipsi postea cognitis, possunt rescindi sponsalia, etiam propriâ auctoritate, si causa dissolvendi sit moraliter certa, & manifesta, n. 65.

SECTIO III. De matrimonio secundum se, ejusque essentia.

Matrimonii quatuor sunt nomina synonyma. Vocatur enim matrimonium, nuptiæ, connubium, conjugium, n. 66.

§. I. Quid sit matrimonium, & quod sit simplex?

ASSERTIO I. Matrimonium est maris, & feminae conjunctio individuum vitæ consuetudinem retinens, n. 67. ubi explicatur hæc definitio. Aff. 2.

Tomus IV.

Matrimonium dividitur in legitimū, ratum, & consummatum, scilicet per carnis copulam, quæ tamen ad substantiam matrimonii non requiritur, quia nuptias non concubitus, sed consensus facit, n. 68. Ad essentiam matrimonii non requiritur expressus consensus in carnalem copulam, sed sufficit implicite, & virtualiter in illam consentire. Unde verum matrimonium fuit contractum inter B. Virginem, & S. Josephum, non obstante voto castitatis, quia consensit in copulam carnis quoad potestatem, seu actum primum, non autem quoad actum secundum, seu actualem usum illius potestatis, n. 69.

§. II. De matrimonio, quatenus est Sacramentum.

Quær. I. An matrimonium sit verum Sacramentum? Resp. 1. Matrimonium in lege naturæ, & Veteri Mosaica non fuit Sacramentum propriè dictum, sed contractus naturalis, n. 70. Resp. 2. Quamvis post legem Evangelicam, matrimonium inter infideles contractum non sit Sacramentum, cum nullum subsistat Sacramentum sine baptismo, qui est Sacramentorum janua: si tamen ambo conjuges ad fidem convertantur, tale matrimonium efficitur Sacramentum, statim ac ambo conjuges baptizantur, sitque insolubile, n. 71. Resp. 3. Matrimonium inter fideles, seu baptizatos est verè, ac propriè dictum Sacramentum novæ legis à Christo institutum, quia est signum rei sacræ, & visibile signum unionis Christi cum sponsa Ecclesia per charitatem, & conferens gratiam, n. 72. Est autem à Christo approbatum in nuptiis Canæ Galilææ, & institutum, quando illius inseparabilitatem præcepit. Matth. 19. dicens: Quod Deus conjunxit, homo non separet, vel tempore 40. dierum, quibus post resurrectionem suam sapius apparuit discipulis suis, n. 73. Resp. 4. Matrimonium inter fideles, & baptizatos nunquam potest initi sine Sacramento, nec ab eo separari: quare qui volunt ita contrahere matrimonium, ut nullo modo velint suscipere Sacramentum, nihil agunt, quia ratio Sacramenti ex Christi institutione est inseparabiliter annexa contractui matrimonii. Unde etiam Acatolici, non obstante errore speculativo, quo putant matrimonium non esse Sacramentum, suscipiunt Sacramentum, ita ut eorum quoque matrimonium dissolvi non possit, siquidem habent, vel habere debent intentionem contrahendi matrimonium, eo modo, quo solent ab antiquo illud contrahere fideles, & Christiani, n. 74. Quær. 2. Quæ sit materia, & forma Sacramenti matrimonii? Resp. materia circa quam, seu remota sunt ipsa corpora contrahentium, proxima verò, traditio corporum: forma autem est mutua acceptatio verbis, vel aliis signis expressa, si potius ipse consensus mutuus utriusque conjugis signis externis expressus, quatenus habet rationem traditionis, est materia, & quatenus habet rationem acceptationis, est forma. Vel brevius, materia Sacramenti matrimonii sunt corpora conjugum mutuo tradenda, forma verò verba conjugum contrahentium, n. 75. Quær. 3. Quis sit minister Sacramenti matrimonii, & an etiam Sacerdos? Resp. ipsi contrahentes, seu conjuges, non Parochus, vel Sacerdos, n. 76. declaratur n. 77. Quær. 4. Utrum matrimonium inter absentes per Procuratorem, vel

C c 2

per

per epistolam contractum sit validum, & an sit Sacramentum? Resp. 1. matrimonium initum per Procuratorem est validum, sicut & fuit ante Concil. Trident. servatis tribus conditionibus expressis n. 78. Est etiam validum in locis, ubi Concilium Trident. est receptum, modò contrahentes exprimant suum consensum coram Parocho, & testibus per suos Procuratores, tanquam suos interpretes: requiritur etiam, ut principalis contrahens compos rationis fuerit, dum mandatum contrahendi dedit Procuratori, nec id postea revocaverit, n. 79. Resp. 2. matrimonium per Procuratorem contractum est Sacramentum conferens gratiam, n. 80. ubi etiam respondetur ad objectiones. Resp. 3. etiam post Concil. Trident. validè potest contrahi matrimonium per epistolam, n. 81.

§. III. De consensu requisito ad matrimonium.

Quær. I. Quomodo consensus internus debeat necessariò exterius exprimi? Resp. non satis est ad valorem matrimonii, ut contrahentes de presenti in conjugium consentiant, sed requiritur quoque, ut hunc consensum exprimant, cumque mutuo acceptent: quamvis non sit necessarium, ut actualis utriusque consensus simul exprimatur, modò non nimis longum temporis intervallum inter unius, & alterius consensum intercedat, & ejus, qui consensit priùs, non sit revocatus, n. 82. Quær. 2. An quando matrimonium fuit irritum, quia alter conjugum fictè, vel gravi metu coactus consensit, sufficiat, si hic solùm postea consensum in matrimonium renover: an verò necesse sit, ut uterque denuo consentiat? Resp. probabilius est satis esse, si ille, qui illegitimè consensit, denuo consentiat: secus est, si uterque fictè, aut ex gravi metu invalidè consensisset, n. 83. Quær. 3. Si aliqui sponsalia, vel matrimonium contrahunt per verba obscura, quomodo ea sint intelligenda? Resp. ea intelligenda esse secundum communem significationem verborum, seu loquendi modum, c. Ex litteris. 7. h. t. n. 84. idque declaratur n. 85. Quær. 4. An sit verè matrimonium contractum, quando vir, & mulier sibi invicem promittunt, quòd ex eo tempore habebunt se pro conjugibus, & fidem conjugalem servabunt? Resp. affirmativè, ut constat ex c. Ex parte. 9. h. t. n. 86. idque declaratur n. 87. Quær. 5. An matrimonium contractum non servatà lege, vel consuetudine loci, seu Regionis, in qua contrahitur, sit validum? Resp. validum est matrimonium contractum, licet consuetudines, seu solemnitates patriæ non serventur, c. 1. h. t. n. 88. & 89.

§. IV. Utrum ad valorem matrimonii contracti à liberis necessarius sit consensus parentum: & an patria potestas se extendat ad retinendas uxores filiorum?

Resp. matrimonium à liberis utriusque sexus initum, sine consensu parentum est validum, nec potest à parentibus, vel Magistratu irritari, c. Cum virum. 12. de Regularib. in 6. n. 90. Leges verò Civiles exigentes consensum parentum sunt abrogatæ per Jus Canonicum, n. eod. Si filius matrimonium contrahat, tenetur priùs consilium petere à parentibus, quamvis non teneatur illud sequi, sed etiam iis invitis contrahere potest, n. 91. Peccant tamen libe-

ri, si absque iusta causa contrahant matrimo-
sine consensu parentum: ob iustam tamen
possunt etiam licitè, n. 92. Ad posteriorem
nem respondetur, si pater injustè detineat
liorum, per censuram Ecclesiasticam com-
bet, ut intra certum tempus illas restituat,
potest interdici Terra, in qua uxores filiorum
c. Non est. 11. h. t. n. 93. Et si verò per matrem
filii, vel filia non eximantur à patria potestate,
tamen uxores eorum subijciuntur potestati
unde si uxor adhuc in potestate patris sui
vita ab eo detineatur, potest maritus contra
agere interdicto ad exhibendam uxorem
que apud Ecclesiasticum, vel etiam
rem, & petere eam sibi restitui, n. 94.

SECTIO IV. De matrimonio ficto, seu
& coacto.

§. I. An matrimonium fictè contractum sit
ad quid obligetur, qui fictè contrahit?

ASSERTIO I. Qui fictè contrahit ma-
um cum muliere, per verba de presenti, &
terno consensu illam ducendi, sed ut car-
cognoscat, invalidè contrahit, c. Tua nos. 24.
Ubi tamen distinguendum est inter for-
conscientiæ, & externum, nam in foro
conscientiæ se animo ficto feminam sibi
de presenti creditur, ideòque non est
pro matrimonio, sed contra illud, quòd
rum matrimonium. At verò in foro exte-
confessione conjugum, vel aliàs proban-
mulierem ignaram fictionis ipsius in pro-
na desponsasse sibi, & carnaliter eam
tum debet judicari pro matrimonio, &
validum, non obstante falsi nominis
96. Aff. 2. Fictè contrahens matrimo-
ba de presenti, sine interno consensu,
cat, non solùm contra reverentiam Sa-
etiam alteri contrahenti bonà fide gra-
infert. Sunt tamen plures casus, in quib.
trahens non obligatur ad matrimonium
dum, si alio modo damnum resarcite pos-

§. II. An matrimonium ex metu contra-
validum?

ASSERTIO I. Matrimonium ex
contractum in utroque foro est irritum
injustè, ac directè ad matrimonium exte-
sit incussus, c. Cum locum. 14. h. t. n. 98. Et
plex est metus, gravis, & levis, & quib.
cuti possit metus gravis? n. 100. Matrimo-
vi metu contractum idcirco etiam est irritum
adversatur tribus bonis matrimoniis, quæ
proles, & Sacramentum: est autem irritum
tus inferatur ab eo, cum quo quis contra-
tur, sive à quocunque alio, sine culpa, &
metum passus. Et debet femina, cui visus
metur, in loco honesto, ac tuto poni, ubi
sit consensum suum exprimere, n. 101. Quo-
matrimonium gravi metu injustè incus-
ctum sit irritum, constat etiam ex c. Pen-
n. 102. Quibus præterea casibus matrimo-
metum gravem injustè incussum ad illud
dum sit invalidum? n. 103. Aff. 2. Matrimo-

ex gravi metu iuste incusso contractum est validum, etiam si is metus directè ad extorquendum matrimonium incutiat, sive à lege, sive à Iudice, vel homine privato, *n. 104.* Aff. 3. Matrimonium contractum ex gravi metu iniuste incusso, non tamen ad extorquendum matrimonium est validum, sive metus proveniat à causa naturali, sive libera, *n. 105.* Aff. 4. Matrimonium metu gravi initum est irritum, non Jure Divino positivo, nec Jure naturali, sed solo Jure Ecclesiastico, *n. 106.* Deducuntur ex dictis quædam corollaria, *n. 107.* Meretricem publicam extrahere è lupanari, & ducere in uxorem, est opus misericordiæ, & tali dantur Indulgentiæ pro remittenda pœna temporali adhuc debita, *c. Inter opera, 20. h. t. n. 108.* Non omnis violentia, seu metus reddit matrimonium contractum irritum, *c. De muliere, 6. h. t.* Nam duplex est vis, sive metus, unus gravis, qui reddit matrimonium irritum, nisi postea de novo consentiant conjugēs: alter vanus, & improbabilis, qui non impedit matrimonium, *num. 109.*

§. III. An si mulier invita cum aliquo matrimonium contraxit, valeat matrimonium, si alteri postea nubat. Item an matrimonium metu gravi contractum per spontaneam cohabitationem ratificetur, & convalescat?

Simuliter coacta, & invita in uxorem sit ducta, valer posteriùs matrimonium, non obstante priorè matrimonio, quippe quod metu gravi contractum, ipso jure, nullum fuit, nisi metus per subsequentem consensum mulieris fuerit purgatus, antequam secundum matrimonium contraheretur, *c. Veniens, 13. h. t.* At verò mulier illa in casu hujus cap. non potuit validè contrahere post contracta sponsalia jurata cum adolescente, ob impedimentum consanguinitatis inter eos intercedens, idcòque ab Episcopo sunt separati: potuit autem liberè nubere illi, cui parentes illam dēspensare volebant, postquam ab adolescente separata fuit ob consanguinitatem inter eos intercedentem. Illud verò matrimonium, quod dicta mulier postea cum tertio iniit, validum fuit, *n. 110. & seq.* Licet matrimonium gravi metu contractum sit ipso jure nullum, per spontaneam tamen cohabitationem utriusque conjugis illud convalescit, & ratificatur, *c. Ad id, 21. h. t. n. 112. & 113.* Quæ requirantur, ut cohabitatione conjugum sit sufficiens indicium consensûs conjugalis? *cit. n. 113.*

§. IV. An si mulier neget, se in matrimonium consensisse, sit ei fides habenda. Vel si probare velit, se per metum gravem sibi illatum consensisse, sit audienda?

Mulier, quæ negat se in matrimonium consensisse, non est credendum, si maritus contrarium probet per idoneos testes: secus si mulier probet se consensisse per metum, qui potest cadere in constantem virum, *c. Consultationi, 28. h. t. n. 114.* Si mulieres non ante, sed post carnis copulam aufugiunt à viris asserentes se non verè consensisse in matrimonium, non sunt audiendæ, nisi probatum fuerit eas invitas esse detentas, *n. 115.* Minor autem metus excusat feminam, quàm virum, & quis metus dicitur cadere in virum, relinquendum est Judicis arbitrio, *cit. n. 115.* Mulieres metu passæ, qui cadere possunt in constantem virum, audiendæ sunt, non ut Juxta rescindat matrimonium metu initum, sed ut declaret esse irritum, *n. 116.*

§. V. Virum matrimonium ex levi metu contractum sit irritum, & an contractum ex metu reverentiali?

Ad priorè quæstionem Resp. probabilius est matrimonium ex metu levi initum non esse irritum, sed validum, *n. 117.* Quamvis oppositum etiam sit probabile, videlicet matrimonium contractum ex levi metu, ita ut contrahens nullo pacto consentiret, nisi metu esset inductus, esse irritum, saltem in foro conscientiæ, quàmvis in foro externo non irritetur tale matrimonium, *n. 118.* Ad posteriorem quæstionem dicendum, matrimonium initum ex metu reverentiali erga patrem, vel superiorem, non esse irritum, sed validum, nisi conjunctæ sint graves minæ, vel periculum gravis, ac diuturnæ offensionis patris, aut talis personæ, à qua vita, fortunæque hominis plurimum pendet. Idemque dicendum de precibus importunis, nisi inferant metum gravem, *num. 119.*

§. VI. An matrimonium gravi metu initum confirmetur per juramentum adjectum, vel per copulam subsequutam?

Aliud est juramentum esse validum, & aliud juramentum confirmare contractum, *n. 120.* Aff. 1. Matrimonium gravi metu contractum non fit validum per adjectionem juramenti, *n. 121.* Imò juramentum adjectum matrimonio ex gravi metu contracto non tantum non confirmat illud, sed neque parit obligationem ex virtute Religionis, adeoque nec relaxatione indiget, *n. 122.* Aff. 2. Quamvis matrimonium gravi metu contractum confirmetur per subsequentem copulam, deposito metu, omnino liberè, & affectu maritali habitam, non tamen ratificatur per talem copulam simili metu extortam, *n. 123.* Contraria tamen sententia asserens per copulam, etsi ex gravi metu affectu maritali habitam, ratificari prius matrimonium coactum, est ob DD. auctoritatem probabilis, *n. 124.* Valde quoque probabile est, in matrimonio gravi metu contracto, posse cogentem in foro conscientiæ resiliere à matrimonio, invito eo, qui metum passus est, ante Judicis sententiam, nec teneri matrimonium perficere, modò pro damno illato per coactionem, alio modo satisfieri possit, *n. 125.*

SECTIO V. De Unitate, & indissolubilitate matrimonii.

§. I. An matrimonium sit necessariò unius viri cum una femina conjunctio, & an, ac quo jure polygamia sit prohibita?

Præmittendum est, semper licitum fuisse in Lege Veteri, & nova Evangelica secundum, tertium, quartum matrimonium, & sic deinceps contrahere, post mortem primi conjugis, *n. 126.* Aff. 1. Polygamia, seu matrimonium unius viri cum pluribus uxoris simul initum est contra primævam institutionem ejus, & jure naturæ nullum, nisi dispensatio Divina interveniat, *n. 127.* Aff. 2. Polygamia, sive

sive matrimonium unius feminae cum pluribus viris simul initum est contra primam institutionem matrimonii, & jure naturae invalidum, *num. 128.* Aff. 3. Polygamia, sive matrimonium unius viri cum pluribus uxoribus non ita repugnat juri naturali, & institutioni Divinae, ut tanquam intrinsece malum, nullo casu cohonestari, ac licitum fieri possit, *n. 129.* Altera verò polygamia, quando una femina pluribus viris simul nubit, est quidem magis deformis, & plura incommoda annexa habet, quam prior, non tamen ita repugnat juri naturali, quin DEVS id per absolutam suam potentiam concedere possit, *n. 130.* Hinc sequitur, quòd S. Pontifex in nullo casu dispensare possit in pluralitate uxorum, ut unus plures simul uxores habeat, & multò minùs ut una femina plures simul viros habeat, *n. eod.*

§. II. *Qualis certitudo sit necessaria de morte prioris conjugis, ut possit superstes conjux licite ad alias nuptias transire?*

Non potest mulier secundum matrimonium contrahere, nisi per certum nuntium constiterit de morte prioris viri, *c. In praesentia. 19. h. r. n. 131.* Ubi notandum 1. Non sufficit probabilitas, sed requiritur moralis certitudo de morte virorem absentium, *n. 132.* 2. quamdiu solum dubitatur, aut leves tantum conjecturae, vel indicia ad sunt de morte prioris conjugis, nunquam est licitum cum alio matrimonio contrahere, *n. 133.* 3. neque sufficit verisimilis praesumptio, sed requiritur moraliter indubitata certitudo de morte prioris conjugis, *cit. n. 133.* 4. non sufficit unus testis asserens conjugem absentem esse mortuum, neque etiam sola fama, nisi aliis adminiculis adjuvetur, *n. 134.* 5. valde probabile est, quòd si conjux habeat verisimilem praesumptionem, etsi non omnino certam credendi causam alterum conjugem esse mortuum, possit Confessarius in foro conscientiae, & poenitentiali ei permittere, ut ad alias nuptias transeat, quia in moralibus saepe non potest haberi omnimoda certitudo, *n. 135.* Quamvis Judex Ecclesiasticus in tali casu non possit in foro externo dare licentiam transeundi ad alias nuptias, *cit. n. 135.* 6. Licet si prudenter existimatur adesse moralem certitudinem, vel probabilem praesumptionem de obitu alterius conjugis, non sit necessarium, ut ab Ordinario petatur licentia incundi aliud matrimonium, tutius tamen est, ut res ad Ordinarium deferatur, imò necessarium, si dubitetur, an adsit certitudo, vel probabilis praesumptio de morte alterius conjugis, *n. 136.* 7. si post contractum secundum matrimonium cognoscatur priorem conjugem adhuc vivere, debet maritus, vel uxor redire ad conjugem priorem, *cit. n. 136.* Postremo Jure Civili statutum est, ut mulier virum absentem, de cujus vita dubitatur, per quinquennium expectet, ut possit alij nubere, vel saltem per quadriennium, id tamen Jure Canonico est correctum, *cit. n. 136. in fine.*

§. III. *An, & quo jure matrimonium sit indissolubile?*

ASSERTIO I. Matrimonium, quatenus est praecise contractus, non est ita indissolubile quoad vinculum, ut ejus dissolutio repugnet propriè juri naturali, *n. 137.* Aff. 2. Matrimonium ex jure naturali, ac Divino est indissolubile, *Gen. c. 2. & Matth.*

19. & c. un. de voto in 6. n. 138. Aff. 3. Matrimonium consummatum inter fideles Christianos baptizatos est omnino, & indissolubile, quia indissolubilitas non competit matrimonio ex jure naturae, sed ex Jure Divino, add naturali, nimirum ex praecepto, & institutione, si in lege Evangelica Matth. 19. *Quod Deus junxit, homo non separet. n. 139.* Nam indissolubilitas matrimonii, quae ipsi competit ex nova legis, non provenit ex eo tantum, quòd inventum novae legis, sed ex eo, quòd inventum perfectè significans unionem Christi Ecclesiae per Incarnationem, juxta illud *Joan. Verbum caro factum est. n. 140.* Nec obstat Christus dicit Matth. c. 19. *Quicumque dimiserit, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, in qua ibi loquitur Christus solum de dimissionis quoad torum, & cohabitationem, non de dimissione quoad vinculum, n. 141.*

§. IV. *An, & quibus modis dissolvatur matrimonium ratum, & non consummatum?*

Quaer. 1. An matrimonium ratum potest vi, non solum per professionem Religionis, sed per dispensationem S. Pontificis, ita ut vinculo, conjuges liberè possint intrare alium matrimonium? Resp. affirmative *n. 142.* Solvuntur objectiones *n. 143. & seq.* Quaer. 2. An ut ratio in matrimonio rato sit licita, vel etiam requiratur justa causa? Resp. verius est requiratur causam ad valorem dispensationis, & quae justae causae dispensandi? *n. 145.* Praeterea praedictos nunquam dissolvitur matrimonium, ne quidem per matrimonium subleptum, *cit. n. 145.* Quaer. 3. An matrimonium sive ratum, sive consummatum infidelium baptizatorum possit S. Pontifex dispensare, & an etiam matrimonium infidelium matum, cum ambo baptizantur? Resp. est, matrimonium, sive ratum, sive consummatum infidelium non baptizatorum non potest relaxari per dispensationem: posse autem licet dispensare in tali matrimonio, etiam mato infidelium, dum ambo baptizantur.

SECTIO VI. *De impedimentis matrimonii*

§. I. *De impedimentis matrimonii in*

Quaer. I. Quenam sint impedimenta matrimonii? Resp. esse duplicis generis; quaedam impedimenta tantum, alia verò dirimentia. Quaer. 2. Penes quos sit potestas statuentis impedimenta matrimonii, sive impedimenta, sive dirimentia? Resp. 1. est in Ecclesia Catholica potestas introducendi, & constituendi impedimenta dirimentia matrimonium, ita ut contra Ecclesiam prohibitionem contractum sit irritum, ad quod requiritur justa causa, *n. 148.* Resp. 2. Ecclesia potest impedimenta dirimentia matrimonium constituere, non solum indirectè per prohibendo ad contrahendum, sed etiam immediatè annullando ipsum contractum, *n. 148.* Hae potestas Ecclesiae non extenditur ad infideles, qui Ecclesiasticis Constitutionibus obligantur, nisi sint subiecti temporali jurisdictioni Pontificis; secus est de infidelibus subiectis

norum Principum; in quorum ditionibus tempora-
lem jurisdictionem Pontifex non habet, *n. 149*. Hæc
potestas statuendi impedimenta dirimentia matri-
monij inter fideles non competit Episcopis, sed est
reservata soli Papæ, *cit. n. 149*. Porro spectat rei
naturæ, & seclufis Ecclesiæ Constitutionibus, quilibet
Princeps supremus, seu Magistratus secularis potest
suis subditis etiam Christianis statuere impedimenta
matrimonij ex iusta causa. Veruntamen Ecclesiæ, ac
S. Pontifex hanc potestatem sibi reservavit, quia ma-
trimonium ad esse, seu rationem Sacramenti est ele-
vatum, *n. 150*. Deducuntur hinc quædam corollaria,
n. 151. Probabilius videtur etiam per consuetudi-
nem immemoriam Clericorum, aut laicorum legiti-
mè præscriptam, & rationabilem posse antiqua im-
pedimenta matrimonij solo jure Ecclesiastico statuta
abrogari, & nova constitui, *n. 152*. Item potest
Pontifex aliquibus per sententiam particularem pro-
hibere, ne matrimonium contrahant, alioquin irri-
tum sit, quamvis non soleat tali potestate uti, *n. eod.*

§. II. De quibusdam impedimentis matrimonij contra-
hendi in specie, de quibus agitur in hoc Titulo.

Quær. 1. An, & qua ratione ad dictum unius
asserentis impedimentum inter aliquos intercedere,
impediatur matrimonium contrahendum? Resp.
si quis dicat adesse impedimentum matrimonij inter
aliquos, impeditur matrimonium contrahendum,
nisi juramentum intervernerit. Ut si consanguineus
viri volentis contrahere cum aliqua muliere, dicat
carnaliter se illam cognovisse, et si hoc nolit publicè
confiteri, propter metum, & potentiam illius mulie-
ris, *c. Præerea. 12. h. t. n. 153*. Impedimentum, ne
matrimonium contrahatur propter affinitatem or-
tam ex concubitu viri cum muliere, plenè probatur
per unicum testem, *cit. c. Præerea*. Et quænam præ-
terea aliæ conditiones requirantur, ut testis unicus
impedire possit matrimonium contrahendum? *num. 154*.
Quod si sponsalia inita inter virum, & mulie-
rem sint juramento confirmata, non debet ad dictum
unius matrimonium impediri, *cit. n. 154*. Quær. 2.
An ad denunciationem unius viri honesti, qui de-
fert de fama consanguinitatis, impediatur matrimo-
nium contrahendum? Resp. si de fama impedimenti
plenè probetur, adeoque de illa constet, ea sufficit
ad impediendum matrimonium, ne contrahatur: se-
cus est, si de fama non constet, nec ea probata fuerit,
c. Cum in tua. 27. h. t. n. 155. & 156. Si verò de fama
constet Judici, tanquam Judici, quia ea probata est
per testes, tunc talis fama impedit matrimonium
contrahi: potest tamen contra probationem famæ de
impedimento matrimonij admitti alia contraria pro-
batio, *cit. n. 156*. Quando scandalum timetur ex
contractu matrimonij inter consanguineos contra-
hentium, tum potest, ac debet Judex interdicare
matrimonium. Quod si denuntians impedimentum
non sit persona gravis, & de fama, vel scandalo suffi-
cienter probare non possit, tum Judex potest qui-
dem tales monere, ut desistant à contrahendo matri-
monio, non tamen potest compellere contrahere
volentes, *cit. c. Cum in tua, n. 157*.

Quær. 3. An si lis pendeat super priore matri-
monio, impediatur contrahi secundum? Resp. liti-
s pendencia super matrimonio non impedit contrahi

secundum matrimonium, si primum erat invalidum,
quia liti pendencia non est à Jure Canonico tan-
quam impedimentum dirimens matrimonium in-
troducendum, ideòque tale matrimonium, pendente li-
te super priore matrimonio, contractum est validum,
c. Cum in Apostolica. 18. h. t. n. 158. & 159.

§. III. De impedimento erroris personæ.

ASSERTIO 1. Error circa substantiam personæ
jure naturæ reddit irritum matrimonium, ut si quis
putans se contrahere cum Anna, contrahat cum
Barbara. Idque extenditur, quod error circa sub-
stantiam personæ reddat irritum matrimonium, si-
ve sit error antecedens, siue concomitans, *n. 160*. Er-
ror autem circa personam non irritat Sacramentum
in alijs Sacramentis, ut si quis putet suscipientem esse
Petrum, cum sit Paulus, & cur? *n. 161*. Ass. 2. Er-
ror circa qualitatem personæ, et si det causam con-
tractui, & proveniat ex dolo alterius contrahentis,
non irritat per se matrimonium, ut si quis putans se
contrahere cum nobili, virgine, vel divite, contra-
hat cum ignobili, corrupta, vel paupere, *num. 162*.
Porro per accidens in duobus casibus error qualitatis
irritum reddit matrimonium 1. si qualitas, in qua
erratur, per modum conditionis apponatur in con-
tractu matrimonij, ita ut actu intendat quis non con-
trahere cum aliqua, nisi talis qualitas ipsi insit. 2. si
error qualitatis inducat, vel involvat simul errorem
personæ, ut si quis velit ducere primogenitam Regis,
& illi alia offeratur, *n. 163*. Quando error qualitatis
involvat errorem personæ? *n. eod.*

§. IV. De impedimento matrimonij orto ex cultus, siue
Religionis disparitate.

Quær. 1. An, & quomodo disparitas cultus,
siue Religionis dirimat matrimonium? Resp. Matri-
monium hominis fidelis, seu baptizati cum infideli,
seu non baptizato etiam catechumeno, non est irri-
tum jure naturæ, sed solo jure Ecclesiastico: ex quo
sequitur, quod Pontifex possit dispensare in hoc im-
pedimento, *n. 164*. Quær. 2. An matrimonium per-
sonæ Catholicæ cum persona hæretica sit validum,
vel etiam licitum? Resp. tale matrimonium esse
quidem validum, sed mortaliter illicitum, nisi gravis
causa excuset, ut moraliter certum sit, nullam fore
periculum scandali, vel perversionis, aliorumque in-
commodorum, quæ ex talibus matrimonijs plerum-
que oriri solent, *n. 165*. Sola consuetudo in Germa-
nia, & alijs Regionibus septentrionalibus non facit
licita conjugia inter Catholicos, & hæreticos, nisi
ad sit sufficiens, & gravis causa ineundi matrimo-
nium cum illis, & absint prædicta pericula, & incom-
moda, *n. 166*. Illud verò certum est, illa pacta in
conjugijs cum hæreticis inita, ut aliqui ex libetis na-
scituris v. g. mates ex patre hæretico fidem hæreticam
sequantur, esse prorsus impia, & irrita, *n. 167*.

§. V. De dispensatione in impedimentis matrimonij.

Quær. 1. An, & qua ratione dispensari possit in
impedimentis matrimonij? Resp. S. Pontifex in nul-
lo impedimento jure Divino, & naturali dirimente
matrimonium propriè dispensare potest, *num. 168*.
Potest tamen dispensare in omnibus impedimentis
jure solum Ecclesiastico matrimonium dirimen-
tibus, validè quidem etiam sine causa, licetè verò
non nisi ex causa rationabili, *num. 169*. Episcopus
non

non potest regulariter, & ordinariè, per se loquendo, dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonij etiam Ecclesiasticis: potest tamen dispensare in extraordinario casu magnæ necessitatis, in impedimentis dirimentibus, concurrentibus certis conditionibus, n. 170. *Quæ. 2.* Quæ sint iustæ causæ dispensandi in impedimentis dirimentibus matrimonij? *Resp.* tres præcipuæ positiæ n. 171. *Quæ. 3.* Quando ob taciturnitatem veritatis, vel expressiōnem falsitatis in petitione dispensationis, ea sit subreptitia, & invalida? *Resp.* quando in petitione dispensationis tacetur vera causa, aut circumstantia, quam Jura jubent exprimi, vel quando veritas tacita, vel falsitas expressa pertinet ad causam finalem, ita ut eâ veritate expressâ, vel falsitate non expressâ, dispensatio vel omnino concessa non fuisset, vel non tali modo, tunc dispensatio est nulla: quando verò non tacetur aliquid, quod jus jubet exprimi, & veritas tacita, vel falsitas expressa tantum versatur circa causam impulsivam, sine qua nihilominus dispensatio concessa fuisset, licet difficilius, non redditur dispensatio subreptitia, & invalida, n. 172.

SECTIO VII. De mutua conjugum obligatione, quoad cohabitationem, alimentorum præstationem, & de obligatione conjugum ad debitum conjugale.

§. I. An teneantur conjuges simul cohabitare, & mutuo sibi præstare alimenta, & quæ sit obligatio conjugum ad alendos, & educandos filios?

ASSERTIO I. Conjuges tenentur simul habitare, non tantum in eadem domo, sed etiam communi mensâ, eodémque toro utentes, saltem ut plurimum, quamvis mutuo consensu quoad torum separari possint, n. 173. Hinc inferitur 1. uxorem teneri sequi virum mutantem domicilium, cum vir sit caput mulieris, & quando uxor non teneatur sequi virum? n. 174. Inferitur 2. Quamvis ad longum tempus non possit, uxore invitâ, vir discedere, sine iusta causâ, potest tamen vir, etiam sine uxoris consensu, brevem peregrinationem instituere. 3. Uxor tenetur in ijs, quæ ad familiæ administrationem pertinent, obedire præceptis mariti. 4. marito etiam permissum est uxorem delinquentem castigare, moderatè tamen, cit. n. 174. Aff. 2. Vir quoque tenetur alere uxorem, & familiam, quia ideo etiam finitus dotis accipit. Item quibus casibus vir non teneatur alere uxorem? n. 175. Aff. 3. Uterque parens tenetur ad filios ex se natos sustentandos, & honestè, ac piè educandos; primaria tamen cura alendi filios ad patrem spectat. In defectum patris, si is pauper sit, avus paternus prolem alere cogitur, deficiente autem matre, avus, alique ascendentes materni, n. 176. Jure Canonico parentes quibuscunque filiis, etiam illegitimis alimenta præbere debent, c. Cum haberet. §. De eo, qui duxit &c. à quo correctum est Jus Civile prohibens alimenta præstari spurijis, num. 177.

§. II. De obligatione mutua conjugum ad usum, seu actum conjugalem.

Quæ. 1. An actus conjugalis sit licitus, & sub præcepto? *Resp.* per se, ac naturâ suâ, est licitus, &

honestus, n. 178. Petitio verò debiti conjugalis accepta per se nunquam est sub præcepto, ita ut teneatur reddere conjugi debitum ex iustitia, & sub mortali, quoties alter debet, & conveniens expressè, vel tacitè, seu interpretativè, n. 179. 2. An, & quomodo actus conjugalis reddatur, ratione dubij de valore matrimonij? An dubium de valore matrimonij ob suspensionem impedimenti, ortum sit, ante contrahendum, illud contrahi non potest, nec debet, si quis malâ fide contraxit matrimonium, & de ejus valore, non potest debitum conjugale etiam reddere teneatur alteri, qui bonâ fide n. 180. *Resp. 2.* Si post matrimonium utriusque conjugis contractum, uni superest dubium de valore illius, is tenetur reddere debiti conjugi non dubitanti: non potest tamen antequam adhibuerit sufficientem diligenter veritatem cognoscendam, quâ adhibita adhuc dubium, potest etiam petere, n. 181. confirmatur, & declaratur n. 182. Deducitur corollaria, n. 183.

SERIES CAPITULORUM

IN ANTIQVIS.

c. 1. n. 88. & 89.	c. 19. n. 131.
c. 2. n. 42. & seqq.	c. 20. n. 108.
c. 3. n. 31. & seq.	c. 21. n. 112.
c. 4. n. 33. & seq.	c. 22. n. 44.
c. 5. n. 47. & seq.	c. 23. n. 11.
c. 6. n. 109.	c. 24. n. 10.
c. 7. n. 84. & seq.	c. 25. n. 12.
c. 8. n. 34.	c. 26. n. 95.
c. 9. n. 86. & seq.	c. 27. n. 131.
c. 10. n. 17. & seq.	c. 28. n. 114.
c. 11. n. 93. & seq.	c. 29. n. 22.
c. 12. n. 153. & seq.	c. 30. n. 27.
c. 13. n. 110. & seq.	c. 31. n. 58.
c. 14. n. 98.	c. 32. & seq.
c. 15. n. 102.	n. 29. & seq.
c. 16. n. 52. & seq.	IN S.
c. 17. n. 19. & seq.	c. univ. n. 31.
c. 18. n. 158. & seq.	& 3. seqq.

TITVLVS II.

DE DESPONSATIONE IMPUBERIS

§. I. Quæ ætas requiratur ad sponsalia

Ad contrahenda sponsalia de futuro septem anni completi, tam in maribus, quam in feminis, c. Litteras. 4. h. t. Nam si pubes, & septennio contrahat sponsalia cum puella septennio, non oritur ex illis impedimentum honestatis, ideoque potest accipere maritum in uxorem: sed si pubes, vel major septennio quam puella complevit septennium, & duxit in uxorem, eamque carnaliter cognovit, tenet matrimonium, sed sunt separanda sponsalia requiritur septennium completum septennies contrahant sponsalia, sed uterque usum rationis nondum habeat, sponsalia invalida, cit. n. 2. Item ut sponsalia impuberis